

Навчально-виховний комплекс

«Кіровоградський колегіум – спеціалізований загальноосвітній навчальний заклад I-III ступенів – дошкільний заклад – центр естетичного виховання»
управління освіти Міської ради міста Кропивницького Кіровоградської області

Сучасні інтерактивні методи навчання для формування
граматичної компетенції учнів на середньому етапі навчання
англійської мови

Укладачі:

Скляніченко Костянтин Юрійович,

консультант по роботі з вчителями історії,
правознавства, іноземних мов комунальної
установи "Центр професійного розвитку
педагогічних працівників»

міської ради міста Кропивницького

Нагорна Наталія Анатоліївна, вчитель
вищої категорії, старший вчитель НВК
«Кіровоградський колегіум»

Кропивницький-2021

Центр професійного розвитку педагогічних працівників

міської ради міста Кропивницького

**Сучасні інтерактивні методи навчання для формування граматичної
компетенції учнів на середньому етапі навчання англійської мови**

*(Опис досвіду роботи **Нагорної Наталії Анатоліївни**, вчителя англійської мови
навчально-виховного комплексу «Кіровоградський колегіум – спеціалізований
загальноосвітній навчальний заклад I-III ступенів – дошкільний заклад – центр
естетичного виховання» управління освіти Міської ради міста Кропивницького
Кіровоградської області)*

Кропивницький – 2021

Методичний посібник: «Сучасні інтерактивні методи навчання для формування
граматичної компетенції учнів на середньому етапі навчання англійської мови»
"Центр професійного розвитку педагогічних працівників» міської ради міста
Кропивницького. 2021, - с. 57.

У методичному посібнику висвітлено досвід роботи Нагорної Н.А., вчителя
англійської мови НВК «Кіровоградський колегіум – спеціалізований
загальноосвітній навчальний заклад I-III ступенів – дошкільний заклад – центр
естетичного виховання» управління освіти Міської ради міста Кропивницького
Кіровоградської області щодо сучасних інтерактивних методів навчання для

формування граматичної компетенції учнів на середньому етапі навчання англійської мови.

Адресований вчителям англійської мови

«Сучасні інтерактивні методи навчання для формування граматичної компетенції учнів на середньому етапі навчання англійської мови»

Методичний посібник, 2021, - с.58

У методичному посібнику висвітлено досвід роботи Нагорної Н.А., вчителя англійської мови НВК «Кіровоградський колегіум – спеціалізований загальноосвітній навчальний заклад I-III ступенів – дошкільний заклад – центр естетичного виховання» управління освіти Міської ради міста Кропивницького Кіровоградської області щодо сучасних інтерактивних методів навчання для формування граматичної компетенції учнів на середньому етапі навчання англійської мови. Посібник містить теоритичний матеріал та практичні завдання, які дозволяють учням успішно засвоювати граматичний матеріал, активізують навчальний процес, сприяють підвищенню мотивації учнів до вивчення іноземної мови. Методичний посібник корисний для вчителів англійської мови, які працюють в середніх класах для урізноманітнення навчального процесу.

Упорядники: Скляніченко Костянтин Юрійович, консультант по роботі з вчителями історії, правознавства, іноземних мов комунальної установи "Центр професійного розвитку педагогічних працівників» міської ради міста Кропивницького

Нагорна Н.А., вчитель англійської мови НВК «Кіровоградський колегіум-спеціалізований загальноосвітній навчальний заклад I-III ступенів –

дошкільний заклад – центр естетичного виховання» управління освіти Міської ради м. Кропивницького Кіровоградської області

Друкується за рішенням методичної ради комунальної установи "Центр професійного розвитку педагогічних працівників» міської ради міста Кропивницького (протокол № від року).

Вступ

Розділ 1. Комунікативний підхід до вивчення граматики

1.1 Сутність та основні ознаки комунікативного методу

1.2 Роль граматики, її місце серед аспектів мови. Формування граматичної компетенції.

1.3 Етапи роботи над граматичним матеріалом. Види вправ.

1.4 Зразки вправ для формування в учнів англомовної граматичної компетенції.

Розділ 2. Інтерактивні технології кооперативного навчання граматики

2.1 Сутність інтерактивної моделі навчання.

2.2 Кооперативне навчання, як одна з інтерактивних технологій

2.3 Етапи роботи та зразки кооперативних вправ і завдань з граматики

Розділ 3. Навчання граматики за допомогою онлайн ресурсів

Розділ 4. Висновок

Розділ 5. Використані джерела

ВСТУП

Тема досвіду: «Сучасні інтерактивні методи навчання для формування граматичної компетенції учнів на середньому етапі навчання англійської мови»

Інформація про носія досвіду

Нагорна Наталія Анатоліївна – вчитель англійської мови НВК «Кіровоградський колегіум-спеціалізований загальноосвітній навчальний заклад І-ІІІ ступенів – дошкільний заклад – центр естетичного виховання» управління освіти Міської ради міста Кропивницького Кіровоградської області.

Стаж безпосередньої роботи 22 роки. Вчитель має вищу освіту, закінчила Кіровоградський державний педагогічний університет ім.В.Винниченка у 1999 році. Спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії. Старший вчитель з 2017 року. За сумлінну працю нагороджена грамотою управління освіти Міської ради м. Кропивницького у 2012, подякою обласного управління освіти Кіровоградської області у 2017 році та подякою Міністерства освіти і науки у 2019 році.

Досвідчений педагог, розробила власну методичну систему, в якій творчо використовує здобутки сучасних методик викладання англійської мови. Її уроки чітко структуровані, добре унаочнені власноруч розробленими дидактичними матеріалами, мають доцільну змістовну наповнюваність, побудовані з

урахуванням індивідуальних та вікових особливостей учнів, проводяться на комунікативній основі, викликають зацікавленість учнів і мотивують їх до навчання. Вчитель, поступово ускладнюючи матеріал, досягає поставленої мети.

Багатий педагогічний досвід, глибокі психолого-педагогічні знання дають їй можливість створити у групах ситуацію успіху у вивченні англійської мови. Вчитель є активним учасником міжнародних проектів, в яких разом зі своїми учнями бере участь в обговоренні проблем сьогодення. Особливу увагу приділяє роботі з обдарованими учнями. Її учні беруть активну участь у позакласній роботі з англійської мови, є переможцями олімпіад та конкурсів з англійської мови.

Наталія Анатоліївна постійно дбає про підвищення свого фахового рівня, є постійним учасником вебінарів, семінарів, які проводяться представниками видавництв Express Publishing, Macmillan, Cambridge University Press, Pearson-Dinternal та British Council. У 2019 році успішно пройшла навчання у WEB STEM школі, що проводилась інститутом модернізації освіти. Учитель проводить демонстраційні уроки на шкільному, міському та обласному рівнях, виступає з доповідями з досвіду своєї роботи, проводила практичні заняття з підготовки учнів до ЗНО для слухачів курсів підвищення фахової майстерності інституту післядипломної освіти ім.В.Сухомлинського. Наталія Анатоліївна є членом журі міської та обласної олімпіад та сертифікованим екзаменатором з перевірки власних висловлювань на ЗНО з англійської мови від Одеського регіонального центру оцінювання. Наталія Анатоліївна – високоосвічена, ерудована, творча особистість. Користується повагою і авторитетом серед колег, учнів та їх батьків.

Адреса досвіду: НВК «Кіровоградський колегіум - спеціалізований загальноосвітній навчальний заклад I-III ступенів – дошкільний заклад – центр

естетичного виховання» управління освіти Міської ради міста Кропивницького Кіровоградської області.

Досвід вивчався протягом 2020/2021 навчального року Складніченко К.Ю., консультантом по роботі з вчителями історії, правознавства, іноземних мов комунальної установи "Центр професійного розвитку педагогічних працівників» міської ради міста Кропивницького

Актуальність дослідження:

У сучасному суспільстві зростає роль інтернаціонального виховання. І тут предмет «іноземна мова» у силу своєї специфіки має більші можливості, ніж інші предмети шкільного циклу. Зараз, як ніколи, необхідно, щоб люди володіли іноземними мовами. У навчанні іншомовного говоріння граматики займає важливе місце, це свого роду каркас, на якому базується лексика. Навчання граматики і правильного оформлення висловлювання, а також розпізнавання граматичних форм у мові та на письмі, відбувається за допомогою формування граматичних навичок. Тому дуже важливим в даний час є використання комунікативного підходу при вивченні граматики на середньому етапі.

Актуальність дослідження обумовлена, з одного боку, потребою сучасного суспільства в оперативному плануванні вивчення іноземної мови, а з іншого боку – недостатньою ефективністю інших методів навчання до формування англомовної компетентності.

Об'єкт дослідження: процес навчання граматики англійської мови в загальноосвітній школі.

Предмет дослідження: методика навчання граматики англійської мови учнів основної школи за когнітивно-комунікативним підходом.

Мета дослідження – розглянути сутність комунікативного методу, теоретично обґрунтувати передумови формування в учнів основної школи

граматичної компетентності за когнітивно-комунікативним підходом, практично розробити методику навчання граматики англійської мови учнів основної школи за когнітивно-комунікативним підходом та сформулювати завдання щодо подальшого вивчення проблеми навчання граматики англійської мови учнів основної школи за когнітивно-комунікативним підходом.

Завдання дослідження:

- вивчити дидактичні передумови формування в учнів основної школи англійської граматичної компетенції за когнітивно-комунікативним підходом;
- дослідити вплив вікових та індивідуально-психологічних особливостей учнів на процес навчання;
- розкрити сутність когнітивно-комунікативного підходу;
- встановити етапи формування в учнів основної школи англійської граматичної компетенції за когнітивно-комунікативним підходом;
- розробити комплекс вправ для формування в учнів основної школи англійської граматичної компетенції за когнітивно-комунікативним підходом;
- провести спостереження і встановити, чи є ефективним використання когнітивно-комунікативного підходу у навчанні учнів основної школи граматики англійської мови.

Новизна досвіду полягає в розробці та апробації завдань для забезпечення реалізації вимог Державного стандарту щодо формування ключових життєвих компетенцій здобувачів освіти та успішної інтеграції іноземної мови та інших навчальних предметів на уроках англійської мови з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, у використанні елементів методики предметно-мовного навчання, спрямованих на розвиток свідомого зацікавленого спілкування іноземною мовою у реальному житті.

Теоретичною основою досвіду є вимоги Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти щодо формування іншомовної комунікативної компетентності для безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування, що забезпечує розвиток інших ключових компетентностей та задовольняє різні життєві потреби здобувачів освіти. Згідно з документом здобувач/ здобувачка освіти надає інформацію, висловлює думки, почуття та ставлення, взаємодіє з іншими особами усно, письмово та в режимі реального часу, використовуючи іноземну мову. Все це є можливим лише при умові, що учень достатньо володіє граматичними структурами та застосовує їх в мовленні.

Головна ідея досвіду полягає у тому, що вчитель під час навчання учнів англійської мови забезпечує формування життєвих компетенцій:

1. формування мовної компетенції – граматики та лексики;
2. мовленнєвої компетенції – говоріння та письма;
3. використання мови в реальних життєвих ситуаціях.

Шляхи реалізації досвіду: запропоновані види вправ, фрагменти уроків та конспекти уроків для навчання граматики учнів середньої школи з використанням комунікативного методу навчання.

Для вирішення поставлених завдань використано такі **методи дослідження**: вивчення вимог чинної програми до формування англомовної граматичної компетенції, аналіз наукової літератури з методики навчання іноземних мов, наукове спостереження за процесом навчання учнів основної школи граматики англійської мови за когнітивно-комунікативним підходом, аналіз чинних підручників.

Практична цінність роботи: розроблено методику навчання граматики англійської мови учнів основної школи за когнітивно-комунікативним підходом, створено комплекс вправ для формування в учнів основної школи англійської граматичної компетенції за когнітивно-комунікативним підходом.

Результативність досвіду

Протягом 2020/2021 навчального року здійснювався моніторинг професійної майстерності вчителя, що містив в собі такий діагностичний інструментарій:

- анкетування учнів;
- контрольні зрізи з англійської мови за завданнями різних рівнів складності;
- експертна оцінка уроків вчителя.

Результати моніторингу рівня знань, проведених у 8-Б класі, представлені у Таблиці.

Порівняльний аналіз зрізів знань на базі 8-Б класу

	12-10	9-7	6-4	3-1
1 чверть	7	3	2	0
2 чверть	7	4	1	0
3 чверть	9	2	1	0

Результати контрольних зрізів знань, анкетування учнів, експертна оцінка уроків англійської мови вчителя показали високу результативність її діяльності.

Якість знань, умінь та навичок учнів у групах Нагорної Н.А. складає 84 %.

Аналіз засвідчує, що 50% учнів, яких навчає Нагорна Н.А., мають високий рівень знань, 34% – достатній, 8% – середній і 0% – низький.

Отже, для забезпечення успішного оволодіння учнями знаннями вчителька будує освітній процес на діагностичній основі, що дозволяє їй враховувати індивідуальні особливості, запити та інтереси кожного учня. Такий підхід підвищує мотивацію та пізнавальні потреби школярів не тільки до англійської мови, а й до процесу навчання в цілому.

1. Комунікативний підхід до вивчення граматики

1.1. Сутність та основні ознаки комунікативного методу

Комунікативний метод з'явився в 60-70-х роках в Британії, коли англійська мова поступово почала набувати статус мови міжнародного спілкування. Тоді-то й з'ясувалося, що випробувані і надійні, традиційні методики того часу перестали задовольняти потреби більшості іноземців, які вивчають англійську мову. Основною причиною цьому був новий контингент учнів - прагматики, що розглядають англійську мову, в першу чергу, як засіб комунікацій. Вони потребували не глибинного та системного вивчення мови, яке пропонували традиційні академічні програми, а можливості негайно застосовувати отримані знання на практиці.

Саме в цей час різними вченими з різних країн розробляється комунікативний метод, основне завдання якого – організувати процес навчання іноземній мові, адекватний процесу реального спілкування. На відміну від традиційної (граматико-перекладної) методики, основною метою навчання іноземній мові за цим методом є навчання не системі мови, а її застосуванню в реальному (переважно усному) спілкуванні; а основним засобом навчання виступають не письмові тексти і граматичні вправи, а ситуації, що моделюють реальне спілкування. [14]

Основними ознаками комунікативного методу є наступні:

1) основне завдання – навчити учнів розмовляти іноземною мовою якщо не на рівні носія мови, то хоча б на рівні, необхідному для подальшої роботи;

2) основним засобом навчання виступають ділові ігри, що моделюють реальні ситуації спілкування, найтипівіші для даного контингенту учнів. Оволодіння засобами спілкування (фонетичними, лексичними, граматичними), а також видами мовленнєвої діяльності (говорінням, аудіюванням, читанням та письмом) відбувається під час практичного застосування цих засобів та видів МД у процесі спілкування;

3) обмежене використання рідної мови під час навчання іноземній. Фактично, замість перекладу лексичних одиниць з іноземної мови на рідну викладач на початкових етапах використовує наочність (малюнки, фотографії тощо), а на більш просунутих – пояснення іншомовних слів іноземною мовою.

4) вивчення системи мови (граматики) є переважно інтуїтивним, тобто, на відміну від традиційної методики, де граматики і лексика є основним предметом навчання, при навчанні за комунікативним методом граматики необхідна лише для правильної побудови речень;

5) лексика вивчається не ізольовано як у традиційній методиці, а виключно в контексті під час її застосування.

Серед основних принципів навчання, які використовуються під час застосування комунікативного методу можна виділити наступні:

1) принцип мовленнєвої спрямованості (комунікативності) полягає в тому, що шляхом до реалізації мовленнєвої практичної мети є практичне користування мовою у ситуаціях, максимально наближених до ситуацій реального спілкування;

2) принцип індивідуалізації, тобто урахування індивідуально-психологічних особливостей учня, які впливають на успішність оволодіння іншомовною мовленнєвою діяльністю;

3) принцип автентичності означає, що під час навчання іноземній мові мають використовуватися автентичні матеріали, тобто, оригінальні, створені не для навчальних цілей;

4) принцип інтерактивності означає, що навчання відбувається переважно у групах, оскільки в умовах групової взаємодії між учнями утворюється спільний фонд інформації про досліджуваний предмет, яким вони користуються разом. Досвід показує, що при груповій роботі підвищується не лише мотивація учнів, а й їх успішність;

5) принцип інтенсивного використання фонових знань учнів;

6) принцип контекстуальної обумовленості (ситуативності) означає, що мова і мовні засоби застосовуються в межах відповідного соціального контексту, тобто, ситуативно. Саме ситуація, контекст дозволяють впізнати, семантизувати і запам'ятати значення кожної лексичної одиниці, адже механічне заучування слів, граматичних форм, речень тощо не дозволяє запам'ятати їх надовго. Натомість, контекст дозволяє адекватно зрозуміти кожне слово, речення тощо завдяки його контекстуалізації – співвіднесенням його значення зі значенням навколишніх одиниць. До того ж ситуативність як обов'язків елемент комунікативного методу дозволяє стимулювати мовленнєву діяльність учнів та розвинути їх мовленнєві навички. [11]

1.2. Роль граматики, її місце серед аспектів мови. Формування граматичної компетенції

Практична граматика посідає центральне місце у програмі вивчення іноземної мови та є невід'ємною складовою усіх навчальних ситуацій іноземної

мови. Без знання граматики неможливе повноцінне спілкування ні в усній, ні в письмовій формі. Однією з основних проблем досягнення високого рівня спілкування іноземною мовою є вдосконалення граматичного аспекту при вивченні іноземної мови. Саме тому викладання граматики повинне отримати комунікативне обрамлення, оскільки основним завданням оволодіння мовою є здатність спілкування нею. Тому виникла необхідність перегляду підходів до вивчення граматичних аспектів навчання іноземної мови.

Рівень володіння усно-мовними вміннями найчіткіше реалізується у граматиці, тому вивчення граматичних аспектів є основним в опануванні іноземної мови. Проте засвоєння граматики будь-якої мови викликає чимало труднощів, які ускладнюються граматичними термінами, правилами та багатьма винятками. При навчанні граматики слід керуватися принципом двоплановості, тобто коли вплив на свідомість і підсвідомість здійснюється одночасно. Наприклад, коли вчитель ставить чітко виражене комунікативне завдання, він при цьому має на меті і навчальну, тобто граматичну ціль, яка не усвідомлюється учнями. Активізуючи сферу підсвідомого поряд із свідомим сприйняттям граматичних явищ, двопланове навчання значно розширює межі інтелекту і пам'яті учнів, дозволяє їм засвоювати великий обсяг граматичного матеріалу в контексті усно-мовленнєвого спілкування за порівняно короткий час. Формування граматичних навичок учнів є актуальною проблемою, оскільки потребує комплексного підходу.

Згідно з принципом комунікативності у навчанні ІМ і практичної мети – навчання іншомовного спілкування, засвоєння мовного матеріалу відбувається комплексно, що дозволяє забезпечити спілкування ІМ з перших же уроків.

Мета навчання граматичного матеріалу в середніх загальноосвітніх навчальних закладах полягає у формуванні основ граматичної компетенції.

Граматична компетенція є складником мовної компетенції, яка, у свою чергу, входить до структури комунікативної компетенції. Мовна компетенція складається з лексичної, граматичної та лексичної компетенцій. Тобто відбувається комплексна взаємодія, адже формування граматичної компетенції учнів передбачає спеціальну цілеспрямовану роботу над засвоєнням граматичних форм і структур, вокабуляра, звуків, інтонаційно-ритмічних моделей, орфографічних правил. [7]

Комунікативна ціль навчання граматики в середній школі дозволяє сформулювати основні вимоги до обсягу граматичного матеріалу, який підлягає засвоєнню в середній школі: він має бути достатнім для використання у мовленні як засіб спілкування у визначених програмою рамках і реальним для засвоєння в конкретних умовах.

Навчання граматики ІМ полягає у формуванні в учнів граматичних навичок, а також у визначенні активного та пасивного граматичного мінімуму.

Основними компонентами граматичної компетенції як складника мовної компетенції є мовні знання і граматичні навички. Перший компонент – мовні знання – це відомості про систему мови, її одиниці та категорії, закономірності розвитку та сучасного стану, функції тощо. Другим компонентом є граматична навичка.

Щоб охарактеризувати граматичні навички, розглянемо поняття “навичка”. За визначенням Л.С. Панової, “навичка – це дія з мовним матеріалом, доведена до автоматизму внаслідок вправлення”.

Граматична навичка – це автоматизований компонент мовленнєвої діяльності, психофізіологічну основу якого становлять так звані граматичні стереотипи, які формуються і функціонують як наслідок постійного вживання

мовлення, тобто у процесі набуття людиною індивідуально-мовленнєвого досвіду.

В основі будь-якої навички, в тому числі і граматичної, лежить динамічний стереотип, який є системою умовних рефлексів, утворених у відповідь на стало повторювану систему умовних подразників. У процесі формування граматичної компетенції це регулярне тренування однієї й тієї граматичної структури (ГС), що передбачає багаторазове задіяння одних і тих самих подразників.

Дані фізіології вищої нервової діяльності про процес становлення динамічного стереотипу дозволили Ю.І. Пасову виокремити низку умов, дотримання яких робить формування граматичної навички успішним:

1. Випереджальне слухання. Його роль надзвичайно важлива. Імітація, копіювання або наслідування відбувається внаслідок роботи дзеркальних нейронів – клітин головного мозку, які автоматизуються, коли людина бачить чи чує, як дія виконується іншими. На цьому побудовані всі процеси імітації і, як наслідок, навчання. Дитина бачить, як хтось виконує певну дію й намагається її повторити. Таким чином, правильно організоване випереджальне слухання матеріалу, що підлягає автоматизації, є першою умовою формування мовленнєвих граматичних навичок.

2. Імітація в мовленні. Оволодіння мовленням фактично починається з імітації мовленнєвих відрізків. Найкраще використовувати імітацію, яка має місце в реальному житті.

3. Однотипність фраз, побудованих на основі мовленнєвого зразка. Оволодіваючи мовленням, дитина зазвичай стикається з комплексами подразників – з цілими фразами. Конструкція фраз, часто повторюваних у мовленні, викликає певну системність у роботі мозку. Коли ми сприймаємо

сигнал тієї самої якості (тобто фразу тієї самої конструкції), то нервові імпульси проходять швидше й фіксуються міцніше.

4. Регулярність однотипних фраз. У процесі навчання іноземної мови учні не отримують тієї кількості фраз, що в рідній мові. Це можна компенсувати регулярністю надходження до мозку однотипних фраз, їх нерозривністю в часі, що і є важливою умовою формування граматичних навичок.

5. Мовленнєві дії за аналогією. При функціонуванні механізму аналогії відбувається конструювання фрази, причому конструювання за аналогією принципово відрізняється від конструювання за правилами: конструювання за аналогією широко використовується в мовленні, а конструювання за правилами майже відсутнє.

6. Безпомилковість мовленнєвих дій. Уникнути граматичних помилок особливо складно на початковому ступені засвоєння певної мовленнєвої дії. Дії, які виконуються самим мовцем, закріплюються легко й міцно. Тому дійсною умовою формування навички є відносна безпомилковість у виконанні дії, що забезпечується за рахунок профілактики помилок. У такому випадку мозок отримує позитивні підкріплення, і динамічний стереотип певної дії розвивається успішніше.

7. Різноманітність “обставин” автоматизації. Динамічний стереотип лежить в основі навички, а навичка здатна до перенесення. Ця здатність виявляється в тому, що учень, який оволодів певною граматичною формою, зможе породжувати однотипні фрази, але на різному матеріалі та в різних ситуативних обставинах.

8. Мовленнєвий характер вправ. Вправи в усному мовленні передбачають спілкування, яке може бути й абсолютно природнім (як у мовленнєвих вправах),

і певною мірою умовним, тобто спеціально організованим (як в умовно-мовленнєвих вправах).

Характеризуючи граматичну навичку, слід виокремити також таке поняття як граматична структура. Сприймаючи граматичну форму, ми розпізнаємо ті чи інші ознаки, що сигналізують про певну структуру: їх називають граматичними сигналами, а структуру відповідно розглядають як механізм сигналів, що служать для передачі певних значень (А.С.Хорнбі).

Кожна мовленнєва одиниця має свою структуру, яка відображає певні зв'язки між її компонентами. Розрізняють п'ять рівнів мовленнєвих одиниць.

- 1) рівень словоформи (слово в його граматичній формі);
- 2) рівень вільного словосполучення;
- 3) рівень фрази / речення;
- 4) рівень понадфразової єдності (ПФЄ) (відрізок мовлення, який складається з двох або більше речень, синтаксично організований і комунікативно самостійний);
- 5) рівень цілого тексту.

Для навчання граматичного матеріалу вагомими є перші чотири рівні, тому що на рівні тексту (усного або письмового) навички мають уже функціонувати, а не формуватися.

Граматичні навички мовлення, як і всі інші навички мовлення, характеризуються певними ознаками. У сформованому вигляді мовленнєва граматична навичка має низку специфічних властивостей. Психологи і методисти виокремлюють такі основні властивості навички: автоматизованість, стійкість, гнучкість, спонтанність, відсутність напруження і швидкої втомлюваності, швидка збуджуваність стереотипу, усвідомленість.

Залежно від типу МД, граматичні навички поділяються на репродуктивні, або навички говоріння і письма (активний граматичний мінімум (АКМ)), та рецептивні, або навички читання й аудіювання (активний і пасивний граматичний мінімум).

У середніх навчальних закладах вивчаються не всі граматичні явища іноземної мови, а спеціально відібраний граматичний мінімум, який складається з активного граматичного мінімуму та пасивного граматичного мінімуму. Для висловлення власних думок іноземною мовою учень має оволодіти тими ГС, які входять до АГМ. До пасивного граматичного мінімуму входять такі ГС, якими учні можуть не користуватися для висловлення своїх думок, але які потрібні для сприймання і розуміння мовлення. Учні повинні пізнати і зрозуміти їх під час читання і під час підготовки до нього та аудіювання. Програма дещо конкретизує його, але він уточнюється також відповідними шкільними підручниками. Щоб сприймати і розуміти думки інших людей, необхідно володіти як активним, так і пасивним граматичним мінімумом. ГС, що входять до АГМ, вживаються в усіх видах МД – аудіюванні, говорінні, читанні та письмі. Тому потрібно формувати як рецептивні, так і репродуктивні навички володіння цими структурами.

Процес формування репродуктивної граматичної навички починається зі сприйняття нової ГС, продовжується її тренуванням у репродукуванні й завершується продукуванням, тобто вживанням в усних чи писемних висловлюваннях монологічного чи діалогічного характеру. У своєму становленні навичка проходить три етапи:

- 1) орієнтувально-підготовчий, на якому відбувається ознайомлення учнів із новим граматичним явищем і первинне виконання мовленнєвої граматичної дії за зразком (якщо воно за своєю психологічною структурою елементарне) чи

первинне виконання окремих мовленнєвих операцій, які входять до складу граматичної дії на основі усвідомлення способів їх виконання;

2) стереотипно-ситуативний, на якому здійснюється автоматизація елементів дії з метою формування граматичних стереотипів, тобто відбувається цілеспрямоване тренування граматичної структури в однотипних мовленнєвих ситуаціях;

3) варіативно-ситуативний, на якому завершується процес створення гнучкості навички для її функціонування в різноманітних умовах .

Каркас навчання граматики англійської мови (АМ) складається з трьох елементів:

1. Порядок слів, від якого дуже часто залежить навіть значення слова (порівняння: animal fat– fat animal, oil lamp – lamp oil, etc.).

2. Використання службових і структурних слів (Have you read it? In the box; of the room; to my brother, etc.).

3. Застосування закінчень, суфіксів і префіксів (she goes, two boys, the strongest animal, etc.)

Для кращого ознайомлення з ГС і її тренування вчитель намагається проаналізувати труднощі, які можуть спричинити ці ГС для учнів. При навчанні граматики виділяють труднощі, викликані міжмовною та внутрішньомовною інтерференцією.

Міжмовна інтерференція – явище, коли правила з однієї мови механічно переносяться на іншу, що й призводить до появи помилок.

Внутрішньомовна інтерференція – явище, коли учні плутають граматичні явища мови, що вивчається, з рідною, оскільки в рідній таких конструкцій не існує.

Зважаючи на вік та рівень мовленнєвого розвитку учнів, вчителі визначають, скільки часу потрібно відводити роботі над формою. Але навіть для початкового рівня буде досить одного чи двох повторень, щоб учні запам'ятали і використовували цю структуру надалі.

Важливо також, щоб учні розуміли функції нового граматичного явища. Спочатку учням необхідно зрозуміти, що кожна форма має принаймні одне значення й одну функцію. Пізніше з'явиться розуміння того, що мова базується на багатозначності форм.

Вчителі повинні передбачати, що може виявитися складнішим для учнів – форма чи функція нової ГС. Після введення нового граматичного явища має відбутися його засвоєння для того, щоб учні могли повністю його зрозуміти, правильно відтворити і запам'ятати. Закріплення нового граматичного матеріалу може відбуватися за допомогою тренувальних вправ та особистісно орієнтованих завдань.

1.3. Етапи роботи над граматичним матеріалом. Види вправ

Згідно з принципом комунікативності навчання ІМ і з урахуванням практичної мети – навчання іншомовного спілкування, засвоєння мовного матеріалу, зокрема граматичного, відбувається комплексно, що дозволяє забезпечити спілкування ІМ з перших же уроків. Проте це не означає відсутності спеціальної цілеспрямованої роботи над засвоєнням граматичних форм і структур. Вони становлять той “будівельний матеріал”, без якого не може відбуватися будь-яке вербальне спілкування. Ось чому виникає необхідність у фрагментах уроків, на яких домінує той чи інший аспект мови.

Зазначимо, що метою навчання граматичного матеріалу, що вивчається, є оволодіння граматичними навичками мовлення: репродуктивними, тобто граматичними навичками говоріння і письма, та рецептивними, тобто

граматичними навичками аудіювання і читання. Граматичні навички мовлення повинні характеризуватися такими ознаками, як автоматизованість, гнучкість та стійкість та мають формуватися поетапно.

Першим етапом роботи з граматичним матеріалом є його презентація. Метою цього етапу є створення орієнтовної основи для подальшого формування навички в процесі презентації його в усному та письмовому мовленні. Форма презентації обирається з урахуванням наступних факторів:

1. Стадія навчання (початкова, середня, заключна).
2. Складність граматичного матеріалу.
3. Мета засвоєння: активне володіння матеріалом або пасивне його знання.

Отже, оволодіння граматичною навичкою починається з ознайомлення з ГС активного граматичного мінімуму. При ознайомленні учнів з новою ГС вчитель передусім повинен звернути їхню увагу на функцію цієї ГС, а форма має засвоюватися в нерозривній єдності з функцією.

Нині оптимальною вважається ситуативна організація граматичного матеріалу, тобто ГС слід пред'являти учням у ситуації / контексті. Контекст має бути достатнім для демонстрації функції ГС. О. Ніл називає такі ситуації ілюстративними. Отже, ознайомлення учнів із новими ГС має відбуватися:

- у типових ілюстративних ситуаціях (діалог, уривок із художнього твору, вірш, пісня);
- маленькими порціями (квантами);
- за принципом однієї складності за один раз.

Наведемо приклад ілюстративної ситуації:

Діалог на презентацію Present Perfect Tense:

Brian: Diana Grant? I have not seen you for ages!

Diana: Brian! How have you been?

Brian: Pretty good. You've really changed!

Diana: Oh, well. I've lost some weight.

Brian: How are you?

Diana: I've got married about 3 years ago.

Brian: That's terrific!

Зауважимо, що ілюстративні ситуації мають бути нескладними, відповідати рівню обізнаності учнів, рівню сформованості їхньої мовної й комунікативної компетенцій, етапу навчання, віковим і психологічним особливостям учнів.

Ознайомившись із ситуацією, в якій проілюстрована виучувана ГС, учні обговорюють її та визначають її комунікативну функцію. Кожна ГС має функціональний і формальний боки. За кожною ГС закріплюються певні функції (функції називати предмети або осіб, висловлювати дію, що відбувається в момент мовлення тощо). Під час ознайомлення учнів з новою ГС увага звертається, насамперед, на функцію цієї ГС, а форма має засвоюватися в нерозривній єдності з функцією.

Отже, можна зробити висновок, що ситуативність має бути одним із провідних принципів організації граматичного матеріалу. Для його реалізації вагомими є саме ілюстративні ситуації, які містять ГС і допомагають зрозуміти їхні функції, на відміну від комунікативних ситуацій (КС), які стимулюють вживання тієї чи іншої ГС.

Фактор організації граматичного матеріалу відіграє істотну роль у формуванні граматичної компетенції, тому бажано, щоб граматичний матеріал подавався різними способами, зважаючи на те, що учні по-різному ментально його уявляють.

Навчальний матеріал може бути виражений такими способами:

а) мовленнєвим зразком (ЗМ); б) моделлю; в) схемою; с) правилом; д) ілюстративною таблицею; е) алгоритмом; є) когнітивною / концептуальною метафорою; ж) малюнком.

Співвідношення цих типів навчальної інформації залежить від таких чинників, як: складність граматичного явища, рівень сформованості граматичної компетенції учнів, їхня мовна і когнітивна здатність, індивідуальні пізнавальні стилі, етап навчання тощо. Рациональне використання типів навчальної інформації має позитивно позначитися на мовних знаннях учнів.

Наступним етапом, після презентації ГС, є автоматизація дій учнів з новими ГС.

На етапі ознайомлення, завдяки використанню кількох ситуацій мовлення і різноманітного лексичного наповнення нової ГС, починає формуватися така якість граматичної навички, як гнучкість. На етапі автоматизації вона продовжує формуватися, але основна мета цього етапу – сформувати найсуттєвішу якість навички – автоматизованість. Вона формується на двох рівнях етапу автоматизації – на рівні фрази та на рівні ПФЄ, де, крім автоматизованості, має бути сформована ще й стійкість навички.

Перш ніж зупинитися на змісті етапу автоматизації, слід окреслити сучасні вимоги до вправ в аспекті комунікативно-когнітивного підходу до навчання ІМ.

Відповідно до принципових положень згаданого підходу, вправи на формування англомовної граматичної компетенції учнів середніх загальноосвітніх навчальних закладів мають бути:

- вмотивованими, комунікативно орієнтованими;
- змістовними;
- автентичними;

- інтегрованими (тобто виконуваними в чотирьох видах мовленнєвої діяльності);
- спрямованими на стимулювання мовленнєво-розумової активності учнів;
- орієнтованими на розширення їхнього знаннєвого простору й розвиток картини світу;
- переважно колективно організовані;
- побудовані з урахуванням культурного, ситуативного й особистого контексту;
- з опорами й ігровим компонентом.

Змістом етапу автоматизації є умовно-комунікативні рецептивно-репродуктивні (на рівні фрази / речення) та продуктивні (на рівні ПФЄ / тексту) типи вправ.

Отже, для автоматизації дій учнів з ГС активного граматичного матеріалу використовуються такі види вправ:

Вправи, що виконуються на рівні фрази:

Імітація ЗМ, підстановка у ЗМ, трансформація ЗМ, завершення ЗМ, відповіді на різні типи запитань, самостійне вживання засвоєної ГС.

1. Умовно-комунікативні рецептивно-репродуктивні вправи на імітацію:

Teacher: Agree with me if I am right. Say: “You are right” before the true statement or “You aren’t right” if the statement is false.

e.g. We have learnt a lot about the United Kingdom.

Pupil: Yes, you are right. We have learnt a lot about the United Kingdom.

2. Умовно-комунікативні рецептивно-репродуктивні вправи на підстановку у ЗМ:

Teacher: Now I will tell you one of characteristic features of the geographical position of the UK that we have already learnt. And you tell another one using the Present Perfect tense and new words.

Teacher: We have already learnt that Great Britain consists of several countries.

Pupil: We have already learnt that Great Britain is washed by the North Sea, the Atlantic Ocean and the Irish Sea.

3. Умовно-комунікативні рецептивно-репродуктивні вправи на трансформацію ЗМ:

Teacher: I will tell you what I have done recently and you will tell me that you have not done it:

e.g. I have travelled a lot around the world.

Pupil: I have not travelled a lot around the world.

4. Умовно-комунікативні рецептивно-репродуктивні вправи на завершення ЗМ:

Teacher: Children, we have got a letter from our dear friend Paul. He has written us about his recent trip to London. Unfortunately we've got some broken sentences. Let's try to complete them.

Paul has arrived in London recently. He many places of interest: the British Museum, the Houses of Parliament, the National Gallery and the Zoological Gardens. Of course outside London yet. He to go to Cambridge on a weekend trip.

5. Умовно-комунікативні рецептивно-репродуктивні вправи на розширення ЗМ:

Teacher: Children, now tell me what you have done recently / already / lately, what your neighbor has done and what other classmates have done.

e.g. I have learnt about England's past recently. My neighbor, Tom, has learnt a poem about London. Ann and Marianna have already made their own maps of the British Isles.

6. Умовно-комунікативні рецептивно-репродуктивні вправи для навчання відповідей на однотипні й різнотипні запитання:

Teacher: Now answer my questions. Have you read about the British Isles recently?

Pupil: Yes, I have.

Teacher: What new information have you learnt?

Pupil: I have learnt that over five hundred small islands make the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland.

7. Умовно-комунікативні рецептивно-репродуктивні вправи на самостійне вживання нової ГС у мовленні (на рівні фрази / речення).

Teacher: Your task is to guess what Nick has already done this week. Nick has to say whether we are right or wrong.

Pupil 1: Nick has already done all his home duties.

Pupil 2: Nick has already done his own map of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland.

Спектр використовуваних вправ може бути найрізноманітнішим, залежно від когнітивних і мовленнєвих здібностей учнів, їхньої обізнаності, здатності до навчання, рівня сформованості мовної граматичної компетенції тощо. Головним у процесі автоматизації є створення відповідних умов для формування мовленнєвої граматичної навички. Тому умовно-комунікативні вправи мають чергуватися з некомунікативними вправами.

До некомунікативних вправ належать:

А) Вправи, спрямовані на коректне вживання граматичного явища, що вивчається.

Б) Вправи, спрямовані на порівняння декількох протилежних за функціями граматичних явищ.

В) Вправи, спрямовані на виявлення помилок у вживанні граматичного явища.

Вправи, що виконуються на рівні ПФЄ:

Об'єднання ЗМ (одноструктурних та різноструктурних) у ПФЄ; об'єднання ЗМ у діалогічні єдності.

8. Умовно-комунікативні рецептивно-репродуктивні вправи на об'єднання ЗМ у діалогічні єдності:

Teacher: Now, children, stand in two lines. Face each other and tell your neighbor what you have learnt today.

Pupil 1: We have read a letter from our pen-friend Paul.

Pupil 2: We have read the information about the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland.

9. Умовно-комунікативні рецептивно-репродуктивні вправи на об'єднання ЗМ (одноструктурних та різноструктурних) у ПФЄ:

Teacher: Now, children, say what you have already done this week and what you are still going to do at the weekend.

Pupil: I have already done all my homework and have learnt all the necessary information about the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland so I am going to have a rest.

10. Комунікативні продуктивні вправи на самостійне вживання граматичного явища, що вивчається (на рівні ПФЄ / тексту):

Teacher: Now, children, we are going to write a reply to our friend Paul and tell him what we have already learnt about the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and what places of interest we are going to visit during our future summer trip.

Таким чином, автоматизація дій учнів з ГС активного мінімуму відбувається як у некомунікативних, так і в умовно-комунікативних та комунікативних вправах.

Отже, ми визначили етапи формування в учнів основної школи англомовної граматичної компетенції за когнітивно-комунікативним підходом. Ми охарактеризували зміст етапів формування граматичної навички, а саме ознайомлення з ГС активного граматичного мінімуму та способами їх представлення, а також автоматизацію дій учнів з новими ГС активного граматичного мінімуму, і визначили, що автоматизованість граматичної навички формується на двох рівнях – на рівні фрази / речення й на рівні ПФЄ, де, крім автоматизованості, має бути сформована ще й стійкість навички.

1.4 Зразки вправ для формування в учнів англомовної граматичної компетенції

1. Speed Search

Language Focus: degrees of comparison

Summary of game: students circulate to see how many people they can find who fit the descriptions on slips of paper they have drawn

Directions to students: 1. Each of you will draw one slip of paper from the box.
2. By questioning your classmates and teacher, find as many people as you can, who fit the description on your slip of paper. You'll have 1 minute. You'll receive 1 point for each name.
3. When the minute is up, draw another slip of paper and continue as before. After all the rounds have been played (the teacher determines the number of rounds), the student with the most points wins.

FIND PEOPLE WHO ARE THE OLDEST CHILDREN IN THEIR FAMILIES

FIND PEOPLE WHO HAVE MORE THAN \$2 WITH THEM.

FIND PEOPLE WHOSE SHOES ARE SMALLER THAN YOURS ARE.

FIND PEOPLE WHO HAVE MORE THAN TWO PETS.

FIND PEOPLE WHO ARE TALLER THAN YOU ARE.

FIND PEOPLE WHO THINK WINTER IS BETTER THAN SUMMER.

FIND PEOPLE WHO THINK COMEDIES ARE LESS INTERESTING THAN THRILLERS.

FIND PEOPLE WHO CONSIDER BEAUTIFUL EYES MORE ATTRACTIVE THAN BEAUTIFUL HAIR.

FIND PEOPLE WHO BELIEVE THAT DOGS ARE LESS INTELLIGENT THAN CATS.

FIND PEOPLE WHO THINK MATHS IS MORE INTERESTING THAN HISTORY.

FIND PEOPLE WHO THINK THAT GOLF IS MORE CHALLENGING THAN TENNIS.

FIND PEOPLE WHO THINK THAT CATS ARE NICER PETS THAN DOGS.

2. Comparative Trivia

Language Focus: comparative forms of adjectives and adverbs

Summary of game: students decide whether comparisons made by other class members are true or false

Directions to students: 1. You have been assigned a number. Look at your number on the **Comparative Trivia Activity Sheet**. You'll find two noun phrases and an adjective or an adverb.

2. Make up a sentence comparing the two noun phrases, using the correct form of an adjective or an adverb. You can make your sentence positive or negative, true or false.

3. Your classmates should agree with you or correct your sentence.

Example:

the Amazon River

the Mississippi River

is short

Possible sentences:

The Amazon River is shorter than the Mississippi River.

The Mississippi River is shorter than the Amazon River.

The Amazon River is not shorter than the Mississippi River.

The Mississippi River is not shorter than the Amazon River.

Comparative Trivia	
1. New York City Mexico City is large	7. Japan Puerto Rico is small
2. boxing golf is old	8. 20 degrees C. 50 degrees F. is warm
3. a pig an elephant lives long	9. one mile two kilometers is long
4. a Mercedes a Maserati is expensive	10. television the telephone was invented recently
5. the Dead Sea in Jordan Death Valley in California is deep	11. an orange a banana has few calories
6. a kangaroo	12. a zebra

a wolf runs fast	an alligator weighs little
---------------------	-------------------------------

3. Have a Seat

Language Focus: real conditions

Summary of game: students figure out how to seat themselves in an arrangement determined by clues using real conditions

Directions to students: 1. You can see 12 seats in 3 rows of four. There is a red book under the second seat from the left in the middle row.

2. Your slip tells you your name and a few bits of information about you and about where you should sit. To do so, ask your classmates questions.

Solution:

Row 3	Herman	Stan	Kathy	Barney
Row 2	Monica	Luke (red book)	Paula	Harry
Row 1	George	Betty	Connie	Wilma

Herman

(You're an architect.)

If Betty is married, sit directly in front of Connie. If not, sit in a corner seat.

Monica

(You have no brothers or sisters.)

If Harry is a father, sit in row two. If Wilma hates pizza, sit in row three.

George

(You're a chef.)

If Kathy is a gardener, sit in front of the only child. If not, sit behind.

Stan

(You're a comic.)

If Paula can dance, sit to Barney's immediate right. If not, sit between the architect and Kathy.

Luke

(You hate pizza.)

If Connie doesn't like to fly, sit at the desk with a red book. If she does, sit between her and the person who likes to tell jokes.

Betty

(You're single.)

If Herman designs buildings, sit to George's immediate left. If George is a cook, sit in row one.

Kathy

(You grow roses.)

If Monica is sitting in row three, sit in row two. If she is in row two, sit in row three.

Paula

(You can't dance.)

If Barney doesn't have a cigar, sit two seats to Connie's right. If he does, sit between the red book and the father.

Connie

(You don't like to fly.)

If Wilma hates pizza, sit behind her. If she doesn't, don't.

Barney

(You have a cigar.)

If Monica has a twin sister, sit at the seat with a red book. If Stan isn't a teacher, sit in a corner seat two places behind the pizza lover.

Harry

(You have three children.)

If Paula is a ballet dancer, sit to George's left. If she isn't, sit in an end seat of row two.

Wilma

(You like pizza.)

If Harry has only two children, sit behind Luke. If he has more, sit next to Connie.

4. Zoo Are You?

Language Focus: yes/no questions, tag questions

Summary of game: by asking one another yes/no questions, students find out what animal they represent

Directions to students: 1. You are all animals in this activity. Your animal identity is printed on the card taped to your back.

2. Circulate among your classmates. Let them read your **Animal Tag**.

3. Ask yes/no questions to find out what animal you represent. You may not ask direct questions like "Am I a giraffe?"

4. Ask and answer only one question of each classmate before moving on to another student.

Possible animals: fox, bat, panther, snake, gorilla, possum, zebra, tiger, raccoon, whale, donkey, lizard, ostrich, camel, shark, squirrel etc.

5. Survey of Experience

Language Focus: Present Perfect Tense

Summary of game: students circulate and find out whether their classmates have had the listed experiences

Directions to students: 1. You will have 10 minutes to get as many signatures on your **Activity List** as you can.

2. Circulate among your classmates and ask them questions. If their answer is positive, have them sign next to the appropriate item.
3. The player with the most signatures wins.

Find someone who...

1. has never eaten with chopsticks. _____
2. has been to Disney World. _____
3. has broken an arm or a leg. _____
4. has been on TV. _____
5. has eaten corn on the cob. _____
6. has ice-skated. _____
7. has already used a dictionary today. _____
8. has climbed a tree. _____
9. has gone to an opera. _____
10. has never eaten clams. _____
11. hasn't seen a Star War movie. _____
12. has never owned a pet. _____
13. has walked five blocks today. _____
14. has slept outdoors at least once. _____
15. has never wanted to play a musical instrument. _____

6. Perfect Partners

Language Focus: Gerund

Activity type: Class mingle followed by pair work

Method:

1. Write 'perfect partners' on the board and explain that students are going to do an activity to find out who they have most in common with in the class – their perfect partner!

2. Give everyone a copy of a handout and go through the sentences, giving time for people to complete these individually, being as truthful as they can. Before they start, revise the use of the gerund which is used in all these examples. Draw attention to the fact that nearly all the verbs of liking and disliking are followed by the gerund. While they are writing, circulate to give help as needed.
3. Now give 10-15 minutes for a class mingle where students get to their feet and question as many of their classmates as they can about their likes and dislikes. Before they begin, revise questions by writing one or two examples up on the board, *e.g. When you are alone, what do you like doing? As far as housework is concerned, what do you detest doing?*
4. Stress that they do not have to note down the answers they receive, but simply to keep a note of how many likes and dislikes they had in common with each person (e.g. Samir 6, Sabrina 3).
5. When most people seem to have got several names to choose from, stop the activity and ask students to make a pair/small group with the person/people they had most in common with.
6. Now they work together to complete the last part of the handout, expressing all the things they had in common.
7. For feedback, invite different pairs/groups to tell the class some of the things they had in common. Is there anything the whole class likes or dislikes?

All about me

Things I like doing

1. When I'm alone, I like _____
2. When I'm on holiday, I really enjoy _____
3. When I go out to a restaurant, I appreciate _____
4. On my next birthday, I'm really looking forward to _____

5. When I'm tired, I like _____

6. When I go out with my friends, I love _____

Things I don't like doing

1. When the weather's bad, I can't stand _____

2. When I get up in the morning, I really dislike _____

3. When I'm at the cinema or the theatre, I hate _____

4. When I have exams, I don't like _____

5. When I get older, I'm not looking forward to _____

6. As far as housework is concerned, I absolutely detest _____

Possible partners and their scores

Perfect partners

We both/all like _____

We both/all really enjoy _____

We both/all dislike _____

We both/all really hate _____

7. What is it?

Language Focus: Present Simple Passive

Activity type: Class

Method:

1. Introduce this activity by hiding a simple everyday object behind your back and giving class clues as to what it is. Use *It's made of...* *It's used for...* *It's used by...* *It's usually found in....* Write the constructions on the board (explaining this is the Present Simple Passive if you wish).

2. Now tell them that they are going to play a game where they give clues and their groupmates must guess what the object is. However, the game has been made more interesting and challenging because there are certain words they must not say. Give an example: *gloves (without saying the words gloves/hands/cold) e.g., These are usually made of wool or cotton and are used by everyone in the winter. They are often found in pockets.*

Knife (Do not say: knife, cut, food)

Fridge (Do not say: fridge, cold, kitchen)

Mobile phone (Do not say: mobile phone, street, talk)

Pencil (Do not say: pencil, write, paper)

Lamp (Do not say: lamp, light, see)

Bed (Do not say: bed, sleep, bedroom)

Hat (Do not say: head, hat, wear)

Socks (Do not say: socks, feet, warm)

Suitcase (Do not say: suitcase, luggage, travel)

Car (Do not say: car, drive, road)

Bicycle (Do not say: bicycle, wheels, road)

Purse (Do not say: purse, money, keep)

Toothbrush (Do not say: toothbrush, clean, teeth)

Towel (Do not say: towel, dry, swimming)

Radio (Do not say: radio, listen, music)

Computer (Do not say: computer, games, internet)

Chair (Do not say: chair, sit, rest)

Bookshelf (Do not say: bookshelf, books, put)

Carpet (Do not say: carpet, floor, walk)

Watch (Do not say: watch, wrist, time)

2. Інтерактивні технології кооперативного навчання граматики

2.1. Сутність інтерактивної моделі навчання

Інтерактивна модель навчання є однією з трьох основних його моделей (пасивної, активної, інтерактивної), властивих сучасній школі.

Характерна ознака пасивної моделі навчання – низький рівень активності учнів, перебування їх у ролі «об'єктів» навчального процесу. За цієї моделі переважає репродуктивна діяльність (учні лише слухають і дивляться, основне їх

завдання – засвоїти і відтворити матеріал) за майже повної відсутності самостійності і творчості. Учні, як правило, не спілкуються між собою і не виконують якихось творчих завдань.

На противагу цьому, в активній моделі навчання учні виступають його «суб'єктами». Тут застосовуються методи, які стимулюють пізнавальну активність і самостійність учнів шляхом залучення їх до виконання творчих завдань і діалогу з учителем.

Третя модель навчання – інтерактивне навчання. Це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності учнів, що має на меті створити комфортні умови навчання, за яких кожен із них відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність.

Елементи інтерактивних методів навчання зустрічаємо ще в працях А. Рівіна, В. Сухомлинського, вчителів-новаторів 70-80-х років XX ст. – Ш. Амонашвілі, В. Шаталова, Є. Ільїна, С. Лисенкової та ін.

На думку сучасного науковця В. Редька, інтерактивне навчання є одним із сучасних напрямів активної соціально-психологічної взаємодії, у процесі якої

учень вступає в діалог з учителем або однокласниками, бере активну участь у пізнавальному процесі, виконуючи творчі, пошукові, проблемні завдання у парі або в групі.

Саме у взаємодії, стверджує О. Пошетун, полягає сутність інтерактивного навчання, а сам навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів. Найважливішою особливістю «взаємодії» як безпосередньої міжособистісної комунікації, названо здатність індивіда «приймати роль іншого», уявляти, як його сприймає партнер із спілкування або група і, відповідно, інтерпретувати ситуацію і конструювати власні дії.

Про інтерактивне навчання як спів-навчання, взаємо-навчання (групове, колективне, у співпраці) говорить О. Козакевич, наголошуючи на такі важливі ознаці, як рівноправність усіх учасників навчального процесу.

Досліджуючи особливості інтерактивного навчання, Г. Антонів визначає його як діалогове навчання, під час якого відбувається поповнення знань унаслідок взаємодії учнів як з учителем, так і між собою. За такого навчання створюються комфортні умови, в яких учень відчуває власну успішність і свої інтелектуальні досягнення, відбувається включення кожного учня в роботу, знання отримуються на власному досвіді, сприяючи тим самим розвитку мислення.

Як навчання, «занурене» у спілкування, інтерпретує інтерактивне навчання Ю. Гладун. Саме в процесі спілкування відбувається розвиток і становлення особистості внаслідок взаємного впливу людей одне на одного, учні набувають досвіду поведінки в певних ситуаціях, вчать вести дискусію, виявляти і стримувати емоції. Крім того, в них підвищується пізнавальна активність, розвиваються вміння критично мислити і приймати продумані рішення.

2.2. Кооперативне навчання, як одна з інтерактивних технологій

Інтерактивні технології сприяють розвитку здатності цінувати знання та вміння користуватися ними; формуванню навичок спілкування та співпраці, вихованню толерантності, доброзичливості, розвитку вміння робити вільний та незалежний вибір, що ґрунтується на власних судженнях та аналізі дійсності.

Провідними ознаками й інструментами інтерактивної взаємодії, за О. Пометун, є:

- 1) полілог (багатоголосся);
- 2) діалог;
- 3) мислєдіяльність (учитель не передає учням готові знання, а організовує їх самостійну пізнавальну діяльність);
- 4) смислотворчість (самостійне створення і побудова нових знань);
- 5) свобода вибору (свідома регуляція й активізація власної поведінки, потреба в подоланні перешкод і труднощів, готовність і можливість самостійно діяти і взаємодіяти з кимось, усвідомлена відповідальність за зроблений вибір);
- 6) створення ситуації успіху + позитивність і оптимістичність оцінювання (неприпустимість порівняння досягнень одного учня з досягненнями іншого).

Ґрунтуючись на таких ідеях, О. Пометун виокремлює чотири групи інтерактивних технологій:

- інтерактивна технологія кооперативного навчання (робота в парах, ротaційні трійки, два – чотири – всі разом, карусель, малі групи, акваріум);
- інтерактивна технологія колективно-групового навчання (мікрофон, незакінчені речення, мозковий штурм, навчаючись – учу, ажурна пилка, кейс метод);
- технологія ситуативного моделювання (симуляції, слухання, рольова гра);

- технологія опрацювання дискусійних питань (метод ПРЕС, займи / зміни позицію, шкала думок, дискусія, дебати).

Сьогодні викладання іноземних мов має спрямовуватися на формування в учнів комунікативної компетентності, тобто на оволодіння іноземною мовою як засобом спілкування, інструментом для обміну думками, почуттями, знаннями, й орієнтуватися на розвиток у них мотивації до навчальної, пізнавальної і практичної діяльності.

Однією з найважливіших складових іноземної мови, вважає О. Казачінер, є вивчення граматичного матеріалу, оскільки знання граматики і мовленнєвих структур дає людині змогу вільно будувати грамотні та чіткі висловлювання під час спілкування.

Водночас в останні роки спостерігається необгрунтоване скорочення ролі граматики під час навчання іноземної мови, що зумовлює значне збільшення кількості помилок у мовленні учнів.

Беручи до уваги зазначене, а також спираючись на власний досвід, ми дійшли думки, що:

1. Вивчення граматики має базуватися на засвоєнні правил шляхом активної пошукової діяльності учнів, яка, у разі необхідності, може доповнюватись поясненнями учителя.

Не слід недооцінювати роль граматичного правила. Адже у довготривалій пам'яті людини зберігаються впорядковані, систематизовані в свідомості узагальнені правила, правила-схеми (не обтяжені подробицями), які дають змогу «творити» мовлення і розуміти співрозмовника.

2. Під час вивчення граматичного матеріалу іноземної мови доцільно використовувати різні форми навчання: пасивну (учень має засвоїти і відтворити матеріал, який пояснює вчитель), активну (діалог «учитель – учень», виконання

творчих завдань) та інтерактивну (активна взаємодія та спілкування учнів під час виконання навчальних завдань).

3. Під час навчання іноземної мови необхідно спеціально організовувати мовлення учнів у такий спосіб, щоб забезпечувати повторюваність одних і тих самих граматичних структур протягом обмеженого часу, внаслідок чого формуватимуться іншомовні фразові стереотипи (термін М. Жинкіна) – внутрішні психічні сполучальні схеми речень, які є психофізіологічною основою граматичних навичок. Ознайомлення з граматичною структурою є початком формування граматичної навички.

Таким чином, у своїй роботі над граматиною англійської мови ми приділяємо значну увагу теорії, але при цьому здебільшого використовуємо інтерактивні методи, коли учні самостійно здобувають знання, працюючи в парах або групах. Завдання вчителя за такого підходу полягає в підготовці та організації самостійної роботи учнів, у ході якої він виступає у ролі помічника, радника і консультанта.

2.3. Етапи роботи та зразки коопетативних вправ і завдань з граматики

Нижче покажемо розроблену нами методику роботи над граматичним матеріалом англійської мови, яка базується на теоретичному опрацюванні матеріалу в поєднанні з інтерактивними методами навчання (вивчення граматичних часів на прикладі *Present Perfect*).

- 1) Демонстрація висловлювань з певним граматичним часом / явищем.

Подаються речення і відбувається аналіз структурних ознак граматичного часу. Виокремлюються елементи граматичної структури (допоміжне дієслово, форми основного дієслова).

I have translated the article today.

She has already come back home.

They haven't cut the grass yet.

2) Побудова схеми або таблиці утворення граматичного часу / явища.

+	-	?
I have done	I haven't done	Have I done?
He	He	he
She has done	She hasn't done	Has she done?
It	It	It
We	We	we
You have done	You haven't done	Have you done?
They	They	they

3) Ознайомлення з ситуаціями, в яких застосовується граматичний час / явище. Виокремлення слів-показників.

4) Побудова подібних висловлювань за аналогією. Утворення стверджувальних, заперечних, питальних речень.

На початковому етапі, коли учні починають вивчати граматичні часи англійської мови, робота з ознайомлення з граматичним явищем проводиться у фронтальному режимі: вчитель пояснює, учні слухають. На етапі засвоєння

граматичного явища та його використання у мовленні перевага надається активним та інтерактивним методам.

Під час вивчення нового граматичного матеріалу використовуємо інтерактивні методи – самостійне „здобуття” знань.

Наприклад, варіант кооперативного навчання „Два – чотири – всі разом”. Учні пропонуються речення-приклади. Працюючи в парах, вони заповнюють таблицю, знаходячи «слова-показники». Потім пари об'єднуються в четвірки, які порівнюють свої таблиці: знаходять відмінності, якщо вони є, обговорюють, формулюють певні висновки. Наступний етап – усі працюють разом: таблиця заповнюється на дошці. Представники від кожної четвірки заповнюють певну колонку таблиці (+, -, ?).

Організуючи роботу учнів із самостійного ознайомлення з тим чи іншим граматичним явищем, спираємося на запропоновані А. Тетер етапи.

Перший етап – мотиваційний. Учитель створює мотивацію до вивчення нового граматичного явища. Наприклад, подаються речення рідною мовою і ставиться завдання: перекласти їх наприкінці заняття, використовуючи новий граматичний матеріал.

Другий етап – ознайомлення з граматичним явищем, фіксація та пояснення отриманих результатів. На цьому етапі можна використати описаний нами інтерактивний метод «два – чотири – всі разом». Використовуючи наявні знання про утворення часових форм, учні вже в змозі шляхом здійснення аналізу та порівняння самостійно побудувати нове граматичне явище. Інформація, яку діти отримують в процесі спільної праці та обговорення, стає особистісно значимою, а результатом особистої розумової активності – «особистісний» продукт. Учитель виконує роль організатора і помічника, який лише «підштовхує» учнів, в разі необхідності, до правильної відповіді.

Третій етап – тренувальний. Відбувається перевірка розуміння учнями граматичного явища та його закріплення; виконуються вправи, які можна поділити на три групи.

Перша група вправ спрямована на побудову знакової моделі граматичного явища та його «промовляння» вголос.

Друга група вправ передбачає використання граматичного явища за зразком: вправи на підстановку, трансформацію, використання потрібної граматичної форми тощо.

Третя група вправ не пов'язана безпосередньо з новим граматичним явищем, але передбачає його використання поряд з іншими, раніше вивченими граматичними явищами.

Отже, на кожному етапі роботи щодо ознайомлення з новим граматичним явищем та його закріплення цілком правомірно використовувати інтерактивні методи, які спонукають учнів до роздумів, формують у них бажання шукати, розуміти, осмислювати і застосовувати необхідну інформацію. Тому можна стверджувати, що інтерактивний підхід допомагає долати пасивність учнів, перетворюючи їх на суб'єктів навчально-виховного процесу, а сам навчальний процес спрямовується на окрему особистість, враховуючи її бажання, вміння та творчі можливості. Слід наголосити, що тут у фокусі має бути не засвоєння певного обсягу знань учнями, а розвиток у них пізнавальних запитів, творчого потенціалу, способів мислення та діяльності. [3]

Наведемо приклади інтерактивних вправ, які доречно використовувати для засвоєння та активізації граматичних явищ.

Eric's Schedule

Language Focus Adverb phrases and clauses of time

Summary of Game Each student is given a slip of paper on which is a statement describing one of Eric's activities in relation to the time at which he did something else. The students are also given a blank schedule for Eric's afternoon between 4:00 and 8:00 pm. Their object is to fill in Eric's schedule by putting his activities in the correct order.

Number of Players Two or more teams of at least 4 students each.

Preparation by Teacher

1. Make a copy of the blank schedule for each team.
2. Make a copy of the statements for each team and cut it into strips, each describing one activity.
3. Divide the class into teams of at least 4 students each.
4. Give each team a schedule and a set of 11 statements.

Directions to Students

1. Each of you has one or more statements telling something that Eric did between 4:00 and 8:00 pm yesterday.
2. Read your statements out loud to your teammates.
3. Working together, find the logical order of the statements and fill in Eric's schedule using all of his activities.
4. The first team to complete Eric's schedule correctly wins the game.

Solution

4:00	groomed pet pig	memorized French vocabulary list
5:00	practiced karate kicks	
6:00	trimmed the hedge	
7:00	shaved head	listened to radio

8:00 worked on his shoelace collection talked on phone

Eric's schedule: Statements

As soon as he finished trimming the hedge, he shaved his head.
After grooming his pet pig, he practiced his karate kicks.
He didn't listen to the radio while he was practicing his karate kicks.
He didn't memorize his French vocabulary list during his work on his shoelace collection.
He listened to the radio before he talked on the phone.
He didn't work on his shoelace collection before talking on the phone.
He shaved his head sometime after he practiced his karate kicks.
He listened to the radio after he memorized his French vocabulary list.
He didn't talk on the phone before working on his shoelace collection.
He listened to the radio right after he had trimmed the hedge.
Just before practicing his karate kicks, he memorized his French vocabulary list.

Eric's schedule

Time	Activities	Activities
4:00		
5:00		
6:00		
7:00		
8:00		

Merry-Go-Round Search

Language Focus Comparatives, superlatives.

Summary of Game Students form two circles – inner and outer – facing one another. Then they start moving in different directions asking questions. Their task is to find people who fit the descriptions on slips of paper they have drawn.

Preparation by Teacher

1. Make a copy of the Descriptions.
2. Cut the slips apart and place them in a box.

Directions to Students

1. Each of you will draw one slip of paper from the box.
2. By questioning your classmates, find as many people as you can who fit the description. You'll have two minutes. You'll get one point for each name.
3. When the two minutes are up, draw another slip of paper and continue as before. After all the rounds have been played, the student with the most points wins.

Descriptions

Find people who are the oldest children in their families.
Find people who have more than \$2 with them.
Find people who have more than one brother.
Find people who have less than \$3 on them.
Find people who have fewer than three sisters.
Find people who are the shortest in their immediate families.
Find people whose shoes are smaller than yours are.
Find people who have more than two pets.
Find people who are taller than 170 sm.
Find people who use a computer more frequently than twice a day.
Find people who think that Eddie Murphy is funnier than Robin Williams.
Find people who think winter is better than summer.

Find people who think comedies are less interesting than thriller movies.
Find people who consider beautiful eyes more attractive than beautiful hair.
Find people who believe that dogs are less intelligent than cats.
Find people who think that they are the most serious members of their families.
Find people who think Maths is more interesting than History.
Find people who think that golf is more challenging than tennis.
Find people who think that professional soccer players should get higher salaries than nurses.
Find people who think that cats are nicer pets than dogs.

Hot Seat

Language Focus Present Unreal Conditionals.

Summary of Game In teams composed of a “hot seat” contestant and several panel members, panel members try to match the contestant’s answers to hypothetical questions.

Number of Players Any number, divided into teams of 4-5 students: 1 hot seat contestant and 3-4 panel members.

Preparation by Teacher

1. Have ready large slips of paper or large index cards on which students will write their answers. Other members of the class should be able to read them.
2. Arrange seats in groups of 4 or 5. Panel members should not be able to see the hot seat contestant’s answers.
3. Divide the class into teams, seated according to your arrangement.
4. Choose a hot seat contestant for each team. The other team members compose the panel.

Directions to Students

1. The teacher will read a question with a conditional clause.

2. The hot-seaters will write their answers hidden from the members of their panel. The panel members write the answers that they think their hot seat contestant wrote.
3. When “time” is called (for example, 10 seconds), the hot-seaters will be asked to hold up their answers. Panel members are then asked to hold up their answers. The team receives one point for each match. At the end of the game, the team with the most points wins.

Hot Seat Questions

1. If you were a famous actor, which one would you be?
2. If you were in your room right now listening to music, what kind of music would you be listening to?
3. If you were eating ice cream now, what flavor would you be eating?
4. If you were on vacation in Europe right now, which country would you be in?
5. If a stranger on the street asked for some money, how much would you give?
6. If you were a teacher, which subject would you teach?
7. If you were sad, which room of your house would you like to be in?
8. If you were married, how many children would you have?
9. If you were an animal, which animal would you be?
- 10.If you could live wherever you wanted, would you live on an island?
- 11.If you had to choose only one of the following, would you be extremely rich, good-looking, intelligent or strong?
- 12.If you had to choose only one subject to get an “A” in, which one would it be?
- 13.If you were stranded on a desert island, what is the one thing that you would want to have with you?
- 14.If all of your clothes had to be the same color, what color would they be?
- 15.If you had only one food to eat every day for a week, what food would it be?

Time Line

Language Focus Future Perfect and Future Perfect Continuous Tenses

Summary of Game Using clues and a time line, students complete sentences in future perfect tenses about fictional Johnny.

Number of Players Any number, divided into groups of 10 (or smaller, with some students then being given more than one clue, so that all 10 clues are used).

Preparation by Teacher

1. Make one copy each of the Time Line and the Report Sheet for each student.
2. Make a copy of Clues and cut them out.
3. Give each student a Clue, a copy of the Time Line, and a copy of the Report Sheet.

Directions to Students

1. Each of you has a sentence Clue about an event in Johnny's life. You also have a Time Line and a Report Sheet.
2. Circulate, telling each other your Clues. On your Time Line, fill in each clue you hear.
3. When you have collected all the clues and filled in your Time Line, fill in each clue you hear.
4. The first person to complete the Report Sheet correctly wins.

Time Line Clues

In 2005, Johnny started to learn English.
Johnny first played the guitar in 2000.
In 2010, Johnny moved to Columbus, Ohio.
Johnny will become a doctor in 2020.
In 2025, Johnny will move to Florida.
In 2012, Johnny began medical school.

Johnny joined a yacht club in 2007, and he remained a member the rest of his life.
In 2022, Johnny will get married.
Johnny first sang in the choir in 2008.
Johnny has been supporting his mother since 2011.

<u>Time Line</u>											
2000 2005 2007 2008 2010 2013 2015 2020 2022 2025 2030 2040											
<u>Time Line Report Sheet</u>											
1. By 2020, Johnny _____ for 15 years. 2. By 2020, Johnny _____ for 20 years. 3. By 2024, Johnny _____ for 14 years. 4. By 2030, Johnny _____ for 10 years. 5. By 2030, Johnny _____ for 5 years. 6. By 2017, Johnny _____ for 5 years. 7. By 2027, Johnny _____ for 20 years. 8. By 2040, Johnny _____ for 18 years. 9. By 2023, Johnny _____ for 15 years. 10. By 2031, Johnny _____ for 20 years.											

Ghost Story

Language Focus Past Continuous Tense

Summary of Game Students find out what others were doing at a certain time, then complete a “ghost story” with those activities.

Number of Players 6 or more in each team.

Preparation by Teacher

Make a copy of the Report Form and the Ghost Story for each student.

Directions to Students

1. Think about what you were doing last night at 9:30.
2. Choose 6 classmates and ask them what they were doing last night at 9:30.
3. Complete your Report Form with their names and what they were doing.
Remember to use the Past Continuous Tense.
4. After you’ve filled out the Report Form, your teacher will give you a copy of the Ghost Story.
5. Write the names of the students you questioned and their activities in the appropriate blanks. For example, wherever it says *Student#1* and *Activity*, write the name of Student#1 and what they were doing, according to your Report Form.
6. You’ll also have to circle *he* or *she* wherever the choice appears, so your story will read right.
7. Read the story. Your teacher may ask you to read it to the class.

GHOST STORY

REPORT FORM

“What were you doing last night at 9:30?”

Report the student’s name and what the student was doing.

EXAMPLE: *Simi was writing a letter.*

STUDENT#1: _____

STUDENT#2: _____

STUDENT#3: _____

STUDENT#4: _____

STUDENT#5: _____

STUDENT#6: _____

GHOST STORY

Last night as _____, he/she suddenly saw a ghost outside the
student 1 activity
 window! Frightened, he/she called _____, who _____ at the time.
student 2 activity
 Being busy, he/she couldn't come over. In a panic, _____ ran over to
student 1
 _____'s house shouting, "I've just seen a ghost!" _____, who _____,
student 3 student 3 activity
 stopped what he/she was doing and tried to calm _____ down as he/she listened
student 1
 to _____'s story. "Let's investigate," suggested _____.
student 1 student 3
 As they were walking briskly down the street, they passed by _____ as he/she
student 4
 _____. They laughed at him/her for wasting time that way. On their way they
activity
 stopped at _____'s house. They found _____ there too. _____
student 5 student 6 student 5
 _____ while _____. They stopped what they were doing and
activity student 6 activity
 joined _____ and _____. Finally, all four of them arrived at _____'s
student 1 student 3 student 1
 house. They investigated the area outside the window where _____ had seen
student 1
 the ghost. They discovered a sheet that had blown off the clothesline and become
 lodged in a bush outside the window. Because of the wind, the sheet was moving,

and it looked as though it was a ghost waving its arms. Embarrassed, _____
joined

student 1

the laughter of the others.

3. Навчання граматики за допомогою онлайн ресурсів

Існує безліч способів вивчати англійську мову. Вчити англійську мову можна за звичайними підручниками, а можна скористатися всіма здобутками прогресу. Наприклад, інтернет-ресурсами та різноманітними додатками, що були розроблені спеціально для легкого та цікавого навчання.

Спосіб вивчення англійської мови за допомогою інтернет-ресурсів має ряд переваг. Можна легко визначити рівень володіння мовою та здійснювати диференційований підхід. Учень може вибирати що саме та коли вчити. Вивчення англійської мови може стати не тільки дуже корисним, а й дійсно цікавим заняттям. Найголовніше, щоб вивчення мови приносило задоволення. Важливо, щоб учень занурився у мовне середовище – слухав носіїв мови у піснях, фільмах, новинах, аудіокнигах, спілкувався в англійськомовних чатах, грав в мовні ігри, виконував вправи онлайн, читав книги.

Сучасний інтернет-простір пропонує вчителям велику кількість цікавих сайтів та мобільних додатків, з допомогою яких можна урізноманітнити уроки та домашні завдання. Діти люблять гаджети, намагаються не випускати з рук смартфони та більше часу проводити біля комп'ютерів, то ж хай вони використовують їх із користю. [15]

Грамматика завжди вважалась одним з найскладніших мовних аспектів. Вивчити її можна і варто чи не в першу чергу. Хоча й дається це не надто легко, але головне ж практика, тому сайти з онлайн вправами, результати яких можна відразу ж перевірити, стануть в нагоді як учням, так і вчителям.

1. Відеохостинг [YouTube](#) відомий більшості сучасних людей. Багато хто відвідує цей сайт кожного дня, а то й по кілька разів. Але завдяки YouTube можна не лише відпочивати, а й вивчати іноземну мову. YouTube пропонує безліч каналів, за допомогою яких можна ефективно вивчати англійську мову, починаючи навіть з нульового рівня.

Чому варто вивчати граматику англійської мови за допомогою відео?

- Це доступно. Вчителю та учням не потрібні стоси підручників та довідників з правилами, достатньо лише зошита і гаджета з доступом до інтернету.
- Учні не витричають зайвого часу. Зазвичай, на розбір і опрацювання однієї теми з граматики йде в середньому кілька годин. З відео вони це зробите максимум за півгодини.
- Цікаво. Погодьтеся, слухати людину, яка розуміється на тому, про що говорить, значно приємніше, ніж самотійно поратися з підручниками.

2. [Doulingo](#) – найвідоміша платформа для вивчення англійської, яка у легкій та ігровій формі дає величезний об'єм знань. Розробники ресурсу стверджують, що 34 години, проведені разом із веселою совою-символом додатку, за рівнем ефективності нічим не поступаються цілому семестру шкільних занять.

Doulingo цікавий тим, що його можна використовувати як для самоосвіти, так і в якості додаткового інструменту шкільного навчання. Найбільшою перевагою додатку є можливість навчатися в ігровому форматі, а це неодмінно сподобається учням. Найбільшу увагу розробники застосунку приділили письмовим вправам та граматичній структурі мови, тоді як розвиток мовленнєвих навичок відійшов на другий план.

Автором проекту є Луїс фон Ан з Університету Карнегі-Меллона. У 2011 році він з командою одностудців почав створення проекту, який швидко набув статусу глобального і наразі має найбільшу в світі аудиторію.

Doulingo стане у пригоді як додаток до домашнього завдання: займаючись всього по 5-10 хвилин на день (час вчитель може обрати самостійно), школярі опанують основні навички письма та побудови речень. Займатися за допомогою додатку зможуть як новачки, так і ті діти, які вже вивчали англійську – для цього передбачені різні рівні.

Програма курсів побудована у вигляді дерева досягнень, а на новий рівень можна потрапити, лише набравши певну кількість балів. Але найголовніше те, що дітей можна об'єднувати у групи – це дозволить без проблем порівнювати їх результати. За допомогою таких функцій вчитель може організувати міні-змагання між учнями. Також цікавим буде тренування на час – користувач має у своєму розпорядженні 30 секунд, за які необхідно відповісти на 20 питань.

Навчання гейміфіковане – за виконання вправ учні отримують ігрову валюту, лінготи. Потім їх можна витратити на покупки в ігровому магазині або подарувати іншим користувачам. Зверніть увагу – учні не зможуть опинитися на наступному рівні, якщо не виконають усі завдання вірно. Такий підхід стане стимулом для самовдосконалення. Завдяки ігровій формі навчання використовувати Doulingo можна навіть у початковій школі.

3. [Lingva.Skills](#) – це масштабний український проект для онлайн-вивчення англійської мови, до якого вже долучилися вітчизняні школи. Проект офіційно стартував у травні 2016 року і швидко завоював неймовірну популярність.

Це соціальний проект, реалізований на базі Міністерства юстиції. Автором методики навчання є відомий поліглот та психолінгвіст Віталій Зубков. Згідно

його системи, наголос треба робити не на запам'ятовування правил, а на можливість навчитися відчувати мову на інтуїтивному рівні.

Курс складається з уроків, при чому кожен з них передбачає вивчення певної граматичної конструкції. Велика кількість прикладів до них (близько 100), відібрані тематичні малюнки та професійне озвучування дозволяють ідеально запам'ятати конструкцію. Вчитель англійської може використати сайт Lingva.Skills як додаток до основних аудиторних занять. За допомогою ресурсу можна:

- закріпити набуті під час звичайного заняття знання;
- згадати подробиці пройденої раніше теми;
- провести тести.

Курс Lingva.Skills побудовано таким чином, що починати вчитися можна навіть з нульового рівня. Самі розробники кажуть, що вікових обмежень немає, але бажано долучати до навчання в першу чергу учнів середньої та старшої школи.

4. [Lingualeo](#) - ще один дуже відомий та цікавий ресурс для вивчення англійської. Методологія навчання, як і у випадку з Duolingo, ґрунтується на популярному нині геймінгу – під час виконання завдань користувача постійно супроводжує веселе левенятко Лео. А за умови стабільної активності, виконання всіх завдань та корисні дії можна отримати ігрову валюту – фрикадельки.

Засновником Lingualeo є Айнур Абулдинасиров, який свого часу працював над створенням не менш відомого проекту «Клуб носіїв мов».

За допомогою застосунку вчитель зможе давати учням завдання на кшталт:

- повторення та закріплення базових правил з граматики.
- тренування навичок швидкого перекладу слів;

- складання речень із запропонованих слів;
- аудіювання – у додатку є уроки, що передбачають прослуховування різноманітних діалогів, після чого треба виконати ряд завдань (правильно побудувати речення, вставити пропущені слова тощо).

Цікавою також є можливість вдосконалювати знання мови завдяки прослуховуванню популярних пісень та перегляду мультфільмів – поруч із кожним роликом можна знайти текст пісні чи діалогу.

5. Своєрідна соціальна мережа для тих, хто прагне вивчити англійську за допомогою спілкування з іншими людьми, [HiNative](#) виділяється можливістю живого спілкування з носіями мови, що дозволить навчитися правильної структури речень та вимови. Автором додатку HiNative став японській розробник Яньян Хи, який свого часу створив відомий проект Lang-8.

HiNative – чудовий варіант для позакласної роботи та відмінна можливість надати дітям приклад правильної вимови. Зареєструвавшись у додатку (передбачені версії для звичайних веб-браузерів, Android та iOS), школярі зможуть ставити учасникам спільноти питання, пов'язані з:

- терміновим перекладом слів або фраз;
- основними правилами граматики;
- правильною вимовою;
- навичками письма.

HiNative буде цікавий усім учням, при чому незалежно від віку, адже досвід спілкування у соцмережах є практично у кожного.

6. [British Council LearnEnglish](#) – англійська від Британської Ради. Британці дуже відповідально підходять до питань освіти і навчання, тому це той ресурс, що переважає за своєю якістю над усіма по збору подкастів, матеріалів та вправ.

Це найбільш змістовно наповнений ресурс для вивчення англійської мови від британських рад, що займаються поширенням британської культури. Британська Рада має численні безкоштовні онлайн-ресурси, що допомагають дорослим, підліткам та дітям вивчати англійську. Серед ресурсів є відео, мобільні додатки, ігри, оповідання, вправи з аудіювання та граматики. Тут легко можна вивчити граматику, лексику, покращити навички з письма та вимови.

Крім цього, дітям та підліткам вивчати мову на British Council LearnEnglish буде також цікаво. Тут є різні ігри, інтерактивні вправи, відео- та аудіоматеріали. А ще Британська рада пропонує пройти курси англійської через улюблену тематику, наприклад, футбольну.

Можливо, менш відомими, проте не менш корисними є слідуючі сайти, які фокусуються саме на теорії та практиці англійської мови.

1. English-test.net – окрім вправ з граматики Ви знайдете і вправи на відпрацювання лексичного запасу, ідіоматичних виразів та ін.
2. Tolearnenglish.com – освоївши цей сайт, можна обійтись і без підручників граматики, – тут є усе: від теорії до практичних завдань, яких, до речі, більше 10 тис.
3. Grammar-quizzes.com – багато тестів за різними граматичним аспектам плюс тренування пунктуації.
4. Englishgrammarssecrets.com – зовсім ненудний і цікавий сайт, на якому до кожного граматичного аспекту є невелике теоретичне обґрунтування.
5. Autoenglish.org – завдання можна виконувати онлайн або письмово, завантаживши та роздрукувавши необхідні вправи, а перед їх виконанням можна ознайомитись з теорією в текстовому або відеоваріанті.
6. Englisch-hilfen.de – велика база цікавих і різнопланових онлайн-вправ у англійській або німецькій версії.

7. Activities for ESL Students – практичні завдання з граматики для всіх рівнів, в тому числі багато двомовних вікторин для початківців.

Насправді мобільних додатків та сайтів, які можна використовувати для навчання граматики під час шкільних уроків та поза ними, дуже багато, тут запропоновані лише декілька найцікавіших варіантів. Кожен з них є безкоштовним (у деяких випадках передбачені платні матеріали, але їх придбання не є обов'язковим) та доступним для всіх бажаючих.

Висновок

Підсумовуючи викладене, можна зробити такі висновки.

Для пробудження в учнів інтересу до граматичних явищ англійської мови слід використовувати комунікативні та інтерактивні методи навчання. Завдяки запровадженню таких методів у навчальний процес, зростає активність учнів; засвоєння необхідних знань і вмінь відбувається в комфортних психологічних умовах завдяки співпраці та спілкуванню; підвищується якість оволодіння граматичним матеріалом; має місце усвідомлення учнями ситуацій повсякденного життя, в яких може бути застосований матеріал, що вивчається. Крім того, відбувається спільне розв'язання проблем і планування спільної діяльності, учні навчаються виокремлювати основне, досягати поставлених цілей, бути відповідальними.

Використані джерела:

1. Антонів Г. Особливості інтерактивного навчання / Г. Антонів // Школа: для заступників директорів і не тільки. – 2013. – № 9. – С. 32–36.
2. Гладун Ю. Підвищення ефективності навчального процесу / Ю. Гладун, К. Скрібцова // Відкритий урок. – 2013. – №11. – С. 24–29.
3. Дуброва О.М. Формування позитивної мотивації до навчання шляхом застосування інтерактивних методів. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/1157>
4. Козакевич О. О. Сучасні інтерактивні методи навчання для формування граматичної компетенції студентів спеціальності соціальної роботи. Електронний ресурс. Режим доступу: www.irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe
5. Купріянова, Г.В. Групова та самостійна робота учнів при освоєнні граматики / / Іноземні мови в школі, 2001. - № 6. - С. 7-10.
6. Пометун О. Технологія інтерактивного навчання як інноваційне педагогічне явище / О. Пометун // Рідна школа. – 2007. – № 5. – С. 46–49.
7. Склярєнко Н.К. Методика формування іншомовної граматичної компетенції. Електронний ресурс. Режим доступу: www.irbis-nbuv.gov.ua/
8. Howard-Williams D. Grammar Games and Activities. – Penguin Books, 2001. – 132 p.
9. Kealey J., Inness D. Shenanigames Grammar Focused. – Pro Lingua Associates, Publishers, 2002. – 152 p.
10. Watcyn-Jones P., Howard-Williams D. Grammar: Games and activities. – Penguin English, 2001. – 136 p.
11. <http://confesp.fl.kpi.ua/> Застосування комунікативного методу викладання іноземної мови.
12. <https://nus.org.ua/>
13. <https://osvitanova.com.ua/>
14. <https://osvita.ua/> Комунікативний метод вивчення іноземної мови.
15. <https://www.ed-era.com/>